

אל תתנו להם רובים!

הוא שיריהלל למיקי מרציאנו, קבלךמישנה לשימוץ בתים, גיבור לעת-מצוא.

אבל נתחיל מן ההתחלה. ביום השישי בצהריים התארחתי אצל טומי לפיד בגלי צה"ל, לראיון על ענייני אש"ף. בראשית הראיון, שלא הוקלט בגלל תקלה טכנית, שאל אותי טומי מה יקרה אחרי שערפאת ייהרג. השבתי שערפאת לא נהרג עדיין. אמר טומי: "אבל הוא יכול למות בכל רגע". גם אתה ואני יכולים למות ככל רגע. השבתי.

לפיד

אבל הוא כסכנה יותר גדולה מאיתנו! התעקש טומי.

מי יודע? שאלתי. אנהנו יכולים לצאת עכשיו לרחוב וליהרג?

אחרי ההקלטה נסעתי לקפה כסית. ישבו שם, אכלנו, שתינו ושוחחנו. ליד השולחן

הזדמנו ביחד שני פסיכיאטרים — הפרופסור הנס קרייטלר והר"ר רוחמה מרטון; בימאהסטרס ג'ד נאמן; קול-שרי עמיקם גורביץ; קודמו של טומי לפיד, יצחק ליכנר; רחל אשתי ואנוכי, ואולי עוד יריד אחד או שניים.

השיחה התגלגלה באופן טיבעי למצבו הנפשי של מנחם בגין ולגילויי העולם הזה על כך. בזווית-עיני ראיתי שבשולחן הסמוך ישב לברו חייל כמדים, במצב בולט של שיכרות מתקרבת, כשראשו שמוט על חזהו ורובה מונח על הארץ לידו.

לפתע שמעתי יריות ליד אונני, ראיתי רשף-אש וטיח ניתו עלי. קפצתי וראיתי את כל כסיתי שוכבת על הארץ. כמה אנשים מיהרו לתפוס מחסה מאחרי קיר.

ראיתי איש במעיל-יעור נאבק עם החייל, וביניהם מתנדנד הרובה יורה.

מתוך העדיפות הצטייר העניין כך: החייל, אישמילואים בשם אפריים וולוביק, בן 41, תושב כיבוץ רהב כנגב, הגיע לכסית, עצר ליד שולחננו, ואחר-כך פסע בצעדים איטיים לשולחן הסמוך. הוא היה שיכור, ובידו היה רובה טעון. המלצר, מרסל האגדתי, תבע ממנו להוציא את המחסנית, ואחרי ויכוח סוער נאות החייל לעשות זאת.

לפתע ראה אחד מיושבי הקפה, אותו מיקי מרציאנו, כיצר מרים החייל את הרובה, מכניס את המחסנית הטעונה ודורך את הכלי כרגלו. הוא יונק וסאל מה הוא עושה. החייל קם, מיקי אחז ברובה, ובעודו נאבק להוציא את הרובה מידי נורו היריות. הן פגעו בקיר הבניין מעליו והשאירו שם חורים גדולים, נוסח ביירות.

בינתיים קפץ גם הגראפיאי יאיר פרידמן ואחו בחייל. אחריו בא משה אישכסית והחזיק את החייל שכבר שכב על הארץ לבל יקום. תוך רקות באו כמה ניירות ואמבולנסים. השוטרים הסתערו כשהנשק דרוך בידיהם.

צדדי יום שישי בכסית. אל יטען איש כי המצב כטריפולי מסוכן יותר.

הקאריירה שלי כטכנאי רדיו

בבתי מונחים שלושה מכשירי-רדיו מקולקלים, והדבר מעיק על מצפוני. מדוע אינני יודע לתקן אותם? פה המקום לגלות סוד: התחלתי את הקאריירה המגוננת שלי כטכנאי-רדיו. בחיי.

סיימתי את כיתה ו' בכיתה-הספר לבנים ברחוב אחרי-העם בתל-אביב, ובית-הספר שיעצם אותי עד מוות. הלימודים התנהלו באיטיות משגעת, המורה טומשפולסקי הקדיש את עיקר זמנו לקידום ה"יותר-מפגרים", וידעתי שבכיתה ח' איז לומדים רבר.

פשוט חוזרים על מה שכבר נלמד. לעומת זאת היו התנהלות בבית קשים ביותר, היינו עניים מאוד והוריי הרסו את עצמם בעבודה קשה.

לאחתי הבכירה היה רעיון מזהיר: שאמצא עבודה כטכנאי ושאלמד בערבים בבית-ספר להגדרסה. כך אוכל להרוויח כסף למחית המישפחה וללמוד מיקצוע מועיל בעת ובעונה אחת.

אבי מצא לי עבודה אצל ירדן שלו, אחד אלסנר, שהיה לו בית-מלאכה לתיקון מקלטי-רדיו ברחוב ב'יהודה בתל-אביב, כפינת רחוב אילוסון. היה לו גם כלביזאב גדול.

התקבלתי אל ליוס-הולדתי ב-14. אני זוכר את הלילה האחרון שלפני יוס-העבודה הראשון שלי. לא עצמתי עין, הייתי אחוז פחד נורא מפני החיים החדשים. באותו לילה (שכה אחיה) התפללתי. התפללתי במשך שעות. היתה זאת הפעם האחרונה בחיי שהתפללתי.

למחרת בבוקר התייצבתי אצל אלסנר. הוא נתן לי ערימות גדולות של ברגים ואומים כרי שאמיינם לפי הגודל. אחר-כך נתן לי להלחם ידיות למירות שבהן הוחזקו. (אני זוכר שזה רוקא מצא חן בעיניי). אחר-כך נתן לי לבצע עבודות-פשוטות במכשירי-הרדיו.

כאן התחילו הכעיות. הכפתורים נשברו בידיי. כעבור שבועיים היה ברור לשינוי — לי ולרדיו — שלא נולדנו זה בשביל זה. זה התברר גם לבוס, והוא ויתר בלי צער על שרותיי.

הייתי זקוק באופן רחוק לעבודה, ומצאתי אותה כפקיד במשרד של עורך-דין. השתכרתי 3 לירות לחודש (זה מקביל, בערך, ל-300 אלף לירות כיום), משכורת גבוהה מאוד לנער בן 14. עברתי בתפקיד זה במשך חמש השנים הבאות. קלטתי הרבה מושגים מישפטיים מן הצד, מעולם לא חורתי לספסל של בית-הספר כלשהו. כעבור כמה חודשים תלו האנגלים את שלמה כ"דיוסף, אני התגייסתי לאירגון-הצבאי-הלאומי וזה העסיק אותי לגמרי בערבים, וגם בימים ובלילות.

התוצאה של התפתחות עגומה זו: אינני מסוגל לתקן מכשיר-רדיו. הברגים נוטרים לי איבנה עד היום.

חווייה יהודית

רק כאשר חזרו אליו עשתונותיו הבין מה אירע: החובש הצעיר פשוט לא ראה מימיו אדם נימול. הוא כבר גדל במישטר הנאצי. הוא לא ידע איך זה נראה.

יש לי ידיד, סופר צרפתי נודע, יהודי וציוני. לא סתם ציוני, אלא ציוני משוגע. הוא תומך בישראל כאש ובמים. ולסופר צרפתי שמאלני (ואיזה סופר צרפתי יכול שלא להיות שמאלני?) זה קשה. שאלתי פעם מדוע הוא כל-כך קיצוני בתמיכתו בכל מעשה ישראלי. הוא סיפר לי סיפור.

במלחמת-העולם השנייה היה ילד. הוא חי עם אביו ואמו בפאריס. ההורים היו מיוזדים עם ראש-העירייה של אחד מפברגי פאריס, וזה צייד אותם בניירות, גוצריים" כוונים. זה היה בטוח לגמרי, אך היה עליהם לנסוע פעם בשנה לאותו פרכר כדי לחדש את הגירות.

באחד הנסיעות האלה, בהמתנים בתחנה לרכבת, נשמעו לפתע צפירות, משרוקיות וקריאות-בהלה. יחידה של הס"ס או הצבא הגרמני הקיפה את התחנה וערכה בה בריקה שיגרתית, במיסגרת המצוד על יהודים.

כל האנשים במקום נצטוו להסתרר בתור, ולגשת בזה אחר זה לשולחן-הביקורת. מאחוריו ישב סגן גרמני.

כשהגיע תורו של אבי ידיד, הושיט את ניירותיו. הגרמני העיף מבט בתמונה, אחר-כך בפניו של האיש, וקרא לחובש צבאי. קח את האיש הזה לבית-השימוש וברוק אם הוא נימול! פקד.

החובש, בחור צעיר מאוד, אמר לאיש, בוא איתי, והוביל אותו לבית-השימוש. תוריד את המכנסים" ציווה.

אביידידי ידע שהכל אבוד. אך איזו ברירה היתה לו? הוא הוריד את המכנסים.

אורי אבנרי

אורי יונה אישי

החובש העיף מבט כנברהמין של האיש ופקד: "בסדר. בוא!" בצעדים כושלים הלך האיש אחרי החובש. המפקד, אמר החובש לסגן, "הכל בסדר!"

אביידידי לא האמין למשמע אונניו. בידיים רועדות נטל את ניירותיו, קרא לאשתו ועלה עימה לרכבת.

פירורים משולחן האדון

כ-10 בנובמבר מלאו 500 שנה ללידתו של האיש שחולל את הגדולה שבמהפכות אירופה: מארטין לותר. בהזדמנות הגיגית זו מגסה כל מי שמכבד את עצמו לומר עליו כמה דברים חכמים. אז מה, אני לא מכבד את עצמי?

בארץ אין לותר פופולארי. זכורות ההשמצות האנטי-שמיות הפרועות שהטיח בפני היהודים. ואכן, בכל אנתולוגיה נאצית ואנטי-שמית, שבה מרוכזות האמרות האנטי-שמיות של גדולי הרבנות המערבית, שמור ללותר מקום של כבוד.

אך על כך אפשר לחזק כמה הערות. ראשית: באנתולוגיות אלה מופיעים כמעט כל הוגי-הרעיות, הסופרים והמשוררים הנוצריים של אירופה. משקספיר ועד גתה, לא היה כמעט אחד כחבורה נעלה זו שלא השמיע אי-פעם הערה גוצנית אנטי-שמית.

שנית, לותר, שהיה משמץ מיקצועי, השמיע השמצות פרועות כאלה וגרועות יותר על כל העולם. כולל האפיפיור, הכנסיה הקתולית, כתות שלא הסכימו עימו, ומי לא.

שלישית, לותר גם השמיע הערות הפוכות על היהודים. הוא היה אחד מראשי הציונים בעת החדשה.

ולא בכדי. לותר, בנו של קבלן מיכרות, זנח את לימודי-המישפטים והפך נזיר. ב-31 באוקטובר 1517 עשה את המעשה ההיסטורי והדביק על שער כנסיית-הארמון של ויטנברג את "95 התיזות", שבהן עירער על סמכות הכמורה הקתולית ואת היתה התחלת הרפורמציה (העיצוב מחדש) של הנצרות כאשר איימו עליו בנידוי. לימד סניגוריה על עצמו כאונן הריכסטאג (הפרלמנט) הגרמני, והשמיע את הפסוק המפורסם "כאן אני עומד. איני יכול אחרת. כה יעזור לי אלוהים!"

הוא נודד, ברה, ניצל בידי כמה אכירים, הוחזק במיסתור תירגם את כל התנ"ך, המציא את השפה הגרמנית המודרנית (מעי

לותר

אליעזר כ"יהודה גרמני, כתן רשות הממלאות יותר מ-100 כרכים, חיבר שירים ואירגן את מערכת החינוך העממי. איש רב-פעלים.

הוא גם ידע עברית על בוריה. מכיוון שלא האמי שבין אדם ואלוהיו צריכני לחצוץ כמורה וכנסני סמכותית, רגא לכך שכל אדם יוכל לקרוא את התנ"ך בשפתו. התנ"ך, כמרכז החיני הדתיים החדשים, יצר גם עניין מחדש בהיסטוריה של היהודים. לותר הואשם על-ידי אויביו הקאטולים כ"יהודי"

וב-פטרון היהודים". הפולמוס שלו נגד פסלי-קדושים ונגד סגידו לעצמות-קדושים הנחיל לו את הכינוי "חצי-יהודי".

ב-1523 כתב לותר את החוברת "ישוע נולד יהודי", שזכתה בתפוצה רבה. הוא הטיף חיבת-היהודים וגינה את רדיפתם והנצרים שייכים באמצעותם רצתו רוח-הקודש להעניק לעולם את כל סיפרי-הקודש. הם הילדני בבית, ואנחנו איננו אלא האורחים והורים. כמו האשה הכנעני (נברית החדשה) עלינו להסתפק, ככלבים, בפירוים הנופליני משולחן האדון."

לותר קיווה שהיחס הליברלי ליהודים יסתום את התהנו שנפערה ביניהם ובין הנצרות, ואו, בהעדר רדיפות ודיכוי, יכיר היהודים באמת ויתנצרו.

אך ברבות ימיו קרה לותר מה שקרה למוחמד לפניו: כשנוכו לדעת כי היהודים מתעקשים שלא לקבל את בשורתו החדשה התמרמר ופנה נגדם. בייחוד התרגז כאשר נודע לו שהיהודי עוסקים בינתיים בגיוור הנוצרים כמוראביה, באמצעות התנועו שדגלה בהמרת היום הראשון הנוצרי בשבת היהודית.

ב-1544 כתב לותר את החוברת בקשר ליהודים ושקריהם שם כתב: "מי מפריע ליהודים לחזור לארץ-יהודה? אף לא אחד נספק להם את כל האספקה הדרושה למסע שלהם. רק כדי להיפטר מהם. הם מעמסה על שכמנו, אסון לקיומנו..."

להשתגע בכביש

הידד! מישהו במישטרה הציע סוף-סוף לבטל את הגבלת המהירות בכבישים "המהירים"!

הוכח כי מהירות גבוהה אינה מהווה גורם משמעותי לתאונות. אני מוכן להעיד כי דווקא מהירות נמוכה גורמת לי עצבנות. העלולה להביא לתאונה. יש לי מילחמה מתמדת ומתישה במר-המהירות שלי. הוא מטפס ל-110, ואני מוריד אותו ל-90, וכך אנחנו לוחמים ומתעייפים שנינו.

מינהל הבטיחות ברכים הואיל בטובו לשלוח לי בראשית הקיץ לוח-הדרכה, שהוכן עבור תיירים ישראלים שהתכוונו לנהוג בכביש בנ"ל. בלוח מפורטות המהירויות המירביות המותרות בארצות השונות, ויש בו טור המרווח על "רמת-הסיכון הכללית בנהיגה, באופן יחסי לישראל".

כמה דוגמות: בגרמניה המערבית אין שום הגבלה על המהירות המותרת בכביש מהיר. רמת-הסיכון: בינונית. בשווייץ: המהירות המותרת היא 110 קמ"ש, הסיכון — בתורכיה: המהירות מותרת של 90 קמ"ש, אך סיכון גבוה יותר מאשר אצלנו. ביפאן, בחולנד ובדנמארק: המהירות המותרת — 100 קמ"ש, הסיכון — נמוך יותר.

אני מניח שיש מיתאם בין רמת-הסיכון ובין אופי העם. אך לפי הלוח, אין שום מיתאם בין המהירות המותרת ובין ריבוי תאונות-הדרכים.

לדעתי יש לבטל את כל ההגבלות על המהירות בכבישים המהירים. המיועדים לכך. אם ככלל רדושה הגבלה — בוראדי אינה צריכה להיות אחידה לכל הנהגים ולכל המכוניות. להטיל מהירות אחידה על מרצדס ועל פיאט 500 — הרי זה כהטלת משמיות שוות על תלמיד בעל מנת-מישכל של 150 ועל חברו, שמנת-המישכל שלו דומה לזו של (אתם יודעים מי).

האם אפשר להטיל הגבלות שונות על מכוניות שונות? אני רואה את הקושי. בעת המיבחן השנתי אפשר להרביק על השימשה הקידמית של כל מכונית תווית הקובעת את המהירות המירבית המותרת לה. לפי סיווג של רגם וגיל המכונית, ואולי כדאי לקבוע בחוק הגבלה מסוימת לנהגים במשך השנה-שנתיים הראשונות של הנהיגה, ומעבר לגיל 80.